

Sena Marić, viša istraživačica
Strahinja Subotić, istraživač saradnik

Tajanijevo predsedavanje

Novi predsednik Evropskog parlamenta, mali politički potres i zašto je to značajno za Srbiju

Izbor novog predsednika EP značajno će uticati na ravnotežu moći između institucija. Ovaj CEP Pogled pruža analizu skorašnjih dešavanja i predloge kako bi Srbija trebalo da se postavi u skladu sa novim okolnostima

17. januara 2017 je Antonio Tajani postao predsednik Evropskog parlamenta (EP), nasledivši tu poziciju od Martina Šulca. Prilikom izbora je prošao kroz četiri runde glasanja – praksa koja se ne viđa često u EP i koja ukazuje na to koliko čvrsto su različite političke grupe podržavale sopstvene kandidate. Ovaj CEP Pogled pruža pregled Tajanijevog profila i njegovih ambicija kao predsednika EP-a; analizira nove promene ravnoteže moći koje su usledile kao rezultat izbora Tajanija; ispituje implikacije na srpske aspiracije za članstvo u EU i konačno, predlaže kako bi srpski zvaničnici trebalo da se pozicioniraju u odnosu na nove promene.

Ko je Antonio Tajani?

Iako Antonio Tajani nije poznat široj evropskoj javnosti, njegova lista dostignuća je dugačka. Započeo je svoju EU karijeru 1994, postavši član Evropskog parlamenta, kao italijanski predstavnik u Evropskoj narodnoj partiji (EPP), dolazeći iz partije Silvija Berlusconija *Forza Italia*. On je

iznova biran na tu poziciju sve do 2008, kada dobija poziciju komesara za saobraćaj u okviru Barosove prve administracije. Dve godine kasnije, Baroso ga postavlja u okviru svoje druge administracije na mesto komesara za industriju i preduzetništvo, na kojoj je bio sve do 2014, kada Junker preuzima upravljanje Komisijom. Od tada, on je radio kao potpredsednik Evropskog parlamenta.

Evropske biznis i industrijske interesne grupe su pozdravile Tajanijevu pobjedu, s obzirom da je on kao komesar imao fokus na saobraćaj i industriju. Stoga, pretpostavlja se će on nastaviti da pokazuje zainteresovanost za te oblasti tokom svog predsedavanja. Interesantno je napomenuti da je on čak bio optuživan zbog svojih veza sa određenim lobističkim grupama u prošlosti.

Tajani – predsednik iz zadnjih redova

Ja ću biti predsednik svih, ne nameravam da budem premijer Evropske unije

Tajanija opisuju kao „anti-Šulc“, kao neharizmatičnog i

“Ja ću biti predsednik svih, ne nameravam da budem premijer Evropske unije”

neistaknutog komesara. Štaviše, Tajani je implicitno kritikovao prethodnog predsednika Evropskog parlamenta govoreći: „Nama treba dobar moderator i jak parlament, a ne jak predsednik i solidan parlament“. Stoga, ovo nam govori da on zamišlja predsedništvo u ograničenijem smislu u odnosu na Šulca. Na primer, on je sam priznao da nema

Budući da „Velika koalicija“ više ne postoji, EPP će stoga morati da se oslanja na klimavu, ad-hoc koaliciju sa Liberalima (ALDE) i sa desno-orijentisanim Konzervativcima (ECR), kao dve političke grupe čiji se stavovi razlikuju u mnogim politikama. Posledično, to će načiniti EP manje efikasnim i pretvoriti ga u telo koje će još manje imati priliku da zastupa glasno sopstvenu poziciju i agendu u odnosima sa drugim institucijama.

sopstvenu političku agendu i da nije na predsedniku Evropskog parlamenta da je nameće. Nasuprot Šulcu, koji je bio poznat po svom uplitanju u političke igre, sada se očekuje jedan pasivni predsednik, koji verovatno neće zloupotrebiti svoju poziciju, niti prevazići sopstvene već ograničene dužnosti. Stoga, ukoliko se bude držao svojih obećanja, onda se on može zamisliti u svojstvu predsednika koji će jednostavno delovati kao moderator, a ne kao lider sa nekom vizijom.

Tajanijevo predsedavanje: Jači ili slabiji Parlament?

Ono što je značajnije od samog Tajanijevog izbora jeste činjenica da njegovo predsedavanje nagoveštava novu dinamiku u koalicionim odnosima između različitih političkih grupa koje su predstavljene u Evropskom parlamentu, a koje mogu da oslabe njegove napore da uspostavi „jak parlament“. Postoje dva razloga zbog kojih se očekuje pad moći i uticaja Evropskog parlamenta u naredne dve godine u odnosu na druge evropske institucije.

Prvi razlog se odnosi na raspad „Velike koalicije“, koja je postojala između EPP-a i Progresivne alijanse socijalista i demokrata (S&D), tokom Šulcovog mandata. S obzirom da je skoro trećina članova EP-a 2014. godine došlo iz redova anti-establishment pozadina, „Velika koalicija“ je osnovana upravo sa ciljem suprotstavljanja ekstremističkim i anti-EU tendencijama. Na osnovu prvobitnog plana, sa jedne strane, EPP je trebalo da podrži Šulcovu kandidaturu, što i jeste učinila, uprkos tome što je dobila najveći broj poslaničkih mesta u Evropskom parlamentu; dok sa druge strane, S&D je trebalo da uzvрати uslugu tako što bi podržala kandidata EPP-a u narednom izbornom ciklusu. Međutim, S&D je shvatila da bi, u slučaju da je podržala kandidata svog rivala, u ovom slučaju Tajanija, EPP imao preveliku moć u svojim rukama, s obzirom da bi kontrolisala tri predsedničke funkcije istovremeno (Evropski parlament, Evropska komisija i Evropski savet). Dodatno, S&D tvrde kako je prvobitno takođe postojala zamisao da bivša premijerka Danske Helle Thorning-Schmidt- socijalista – bude izabrana na mesto

Nasuprot Šulcu, koji je bio poznat po svom uplitanju u političke igre, sada se očekuje jedan pasivni predsednik, koji verovatno neće zloupotrebiti svoju poziciju, niti prevazići sopstvene već ograničene dužnosti.

predsednika Evropskog saveta, umesto Donalda Tuska. Stoga, na osnovu njihovog tumačenja, od trenutka kada je Tusk izabran, dogovor je automatski prekršen. Međutim, Manfred Weber, lider EPPa, navodi kako pravi dogovor uopšte ne uzima u obzir druge predsedničke pozicije. S obzirom da „Velika koalicija“ više ne postoji, EPP će stoga morati da se oslanja na klimavu, ad-hoc koaliciju sa Liberalima (ALDE) i sa desno-orijentisanim Konzervativcima (ECR), kao dve političke grupe čiji se stavovi razlikuju u mnogim politikama. Posledično, to će načiniti EP manje efikasnim i pretvoriti ga u telo koje će još manje imati priliku da zastupa glasno sopstvenu poziciju i agendu u odnosima sa drugim institucijama.

Drugi razlog za potencijalni pad uticaja Evropskog

1. Na osnovu poslovnika Evropskog parlamenta, pravilo 22, predsednikove dužnosti su svedene na to da se on postara da se poštuju pravila u poslovniku; da otvara, odlaže i zatvara sednice; da odlučuje o prihvatljivosti amandmana, o pitanjima koji se tiču Saveta i Komisije, i o usklađenosti izveštaja sa ovim pravilima; da održava red, da poziva govornike, da zatvara debate, da stavlja predmete na glasanje i da proglašava rezultate glasanja i da uspostavlja komunikaciju sa odborima zbog predmeta koji ih se tiču. On ne bi trebalo da daje svoj input u debate, već bi umesto toga trebalo da sabere utiske debate. Ukoliko želi da se priključi debati, on mora da prepusti svoju predsedavajuću poziciju. Pogledati: <http://www.europarl.europa.eu/sipade/rulesleg8/Rulesleg8.EN.pdf>

2. Mandat predsednika Evropskog parlamenta traje dve i po godine.

3. Evropski parlament treba da odobri usvajanje Multi-finansijskog okvira EU, koji određuje sume namenjene za IPA

Na osnovu dosadašnjih informacija, može se konstatovati da Tajanijevo predsedavanje neće ni pomoći, niti oštetiti put Srbije ka Evropskoj uniji. Na osnovu analize Tajanijevog profila, primećuje se nedostatak podataka koji bi ukazali na to da bi se politika proširenja Tajanija mogla razlikovati od tradicionalno pozitivnog stava koji Evropski parlament ima prema proširenju.

parlamenta se dovodi u vezu sa činjenicom da EPP kontroliše sve pozicije donosioca odluka u Evropskoj uniji. Na osnovu Tajanijeve pobeđe, moglo bi se reći da je naveći pobednik te izborne trke u stvari i sam EPP, s obzirom da se njeni predstavnici nalaze na svim ključnim i odlučujućim pozicijama (Žan-Klod Junker – Evropska komisija, Donald Tusk – Evropski savet, Tajani – Evropski parlament). Takva politička postavka može omogućiti Uniji da funkcioniše na efikasniji način, pretpostavljajući da će komunikacija između njenih institucija sada još lakše teći, zahvaljujući vernosti njenih članova koji se nalaze na istaknutim pozicijama. Međutim, pasivni predsednik i borbe oko održavanja koalicije bi mogle da oslabe poziciju Evropskog parlamenta i da ojačaju druge proaktivne EPP lidere da definišu kurs Unije.

Šta to znači za Srbiju?

Na osnovu dosadašnjih informacija, može se konstatovati da

Tajanijevo predsedavanje neće ni pomoći, niti oštetiti put Srbije ka Evropskoj uniji. Na osnovu analize Tajanijevog profila, primećuje se nedostatak podataka koji bi ukazali na to da bi se politika proširenja Tajanija mogla razlikovati od tradicionalno pozitivnog stava koji Evropski parlament ima prema proširenju. Stoga, očekuje se će se Tajani držati podalje od ove oblasti, prepustivši ovu oblast drugim institucijama EU, kao i poslanicima Evropskog parlamenta koji su posebno zainteresovani za proces proširenja. Ovo predstavlja veliku razliku u odnosu na Šulca, koji je delovao kao dodatni motor proširenja i koji je s vremena na vreme održavao sastanke sa liderima Zapadnog Balkana tokom svog mandata. Njegov poslednji sastanak sa srpskim premijerom Vučićem je održan u januaru ove godine, u Davosu.

Tajanijev izbor i nepostojanje dokaza o njegovoj zainteresovanosti za proširenje EU predstavlja dodatni razlog za veći angažman Srbije u Evropskom parlamentu

Tajanijev izbor i nepostojanje dokaza o njegovoj zainteresovanosti za proširenje EU predstavlja dodatni razlog za veći angažman Srbije u Evropskom parlamentu. Iako EP nema zvaničnu ulogu u procesu proširenja EU (zvaničan pristanak EP je neophodan samo u fazi ratifikacije ugovora o pristupanju), on ipak objavljuje neobavezujuće godišnje rezolucije o državama kandidatima, koje imaju političku težinu i izazivaju veliku zainteresovanost među državama kandidatima. Čak i Evropska komisija uzima u obzir ove rezolucije, prilikom izrade sopstvenih godišnjih izveštaja o državama kandidatima. Štaviše, članovi Evropskog parlamenta komuniciraju sa državama

kandidatima kroz neformalne grupe (Priatelji Srbije, Bosne, itd.) i sam glas EP-a je neophodan kada je u pitanju Program pretpristupne pomoći EU (IPA). Iako nije članica EU, u pojedinim slučajevima pravna tekovina EU može direktno da se primenjuje i na Srbiju, kao što je to slučaj u već spomenutom budžetu IPA fonda,

sa uredbom o viznom režimu u okviru Šengenske zone, najavljene ETIAS uredbe, itd. Šta više, kako se Srbija približava članstvu u EU, tako će se uvećavati i broj zakonodavnih akata sa *de facto* direktnim posledicama po Srbiju. Istovremeno, čini se da Srbija ne pridaje dovoljno značaja činjenici da Evropski parlament poseduje zakonodavne moći u skoro svim politikama.

Iz svih ovih razloga, u interesu je Srbije da se poveća angažman sa članovima Evropskog parlamenta, koji rade na zakonodavnim predlozima koja se tiče Srbije, i sa onima koji podržavaju njen put ka EU. Ona može to učiniti predlažući konkretne mere i amandmane zainteresovanim članovima Evropskog parlamenta; stimulišući druge članove Evropskog

⁴Uredba (EU) Br. 509/2014 Evropskog parlamenta i Saveta, 15. maja 2014, menjajući Uredbu Saveta (EC) Br. 539/2001, navodeći treće zemlje čiji državljani moraju posedovati vize prilikom prelaska eksternih granica i čiji su državljani izuzeti od ovog zahteva, dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014R0509>

⁵Lisabonski ugovor je proširio legislativne moći Evropskog parlamenta u skoro svim oblastima javnih politika. Jedine oblasti u kojima je Evropski parlament zadržao samo svoju konsultativnu ulogu jesu oblasti konkurencije i određenih delova unutrašnjeg tržišta (koje spadaju u isključivu nadležnost Evropske komisije) i Zajedničke spoljne i bezbednosne politike EU (isključivo donošenje odluka rezervisano za države članice).

parlamenta da glasaju u njenu korist, identifikujući posebne interese upravo tih poslanika, kako bi se oni uključili; iskoristivši brojne prilike za samo-promociju koje Evropski parlament može da ponudi (tj. organizovanje diskusija, ekspertskih događaja, izložbi, turističkih prezentacija, itd.). Uspostavljanje saveza u Evropskom parlamentu bi trebalo posmatrati u širem kontekstu unapređenja pristupnih pregovora Srbije u procesu pristupanja Evropskoj uniji. To bi trebalo sprovoditi paralelno uz napore da se obezbedi stalna podrška država članica EU. Aktivno angažovanje na nekoliko polja bi trebalo da proizvede dodatne efekte. Stoga, ako Srbija razmatra gde da unapredi njene

administrativne, diplomatske, političke i lobističke kapacitete, ona bi trebalo da svakako uveća svoje prisustvo i angažman u Evropskom parlamentu. Štaviše, mogao bi se izvući opšti zaključak da srpski zvaničnici moraju da razmisle i proaktivno isplaniraju svoj lobistički i reprezentativni angažman, uzimajući u obzir celinu EU institucija, ali i same države članice, na osnovu jasne analize njihovih uloga, ekeftivnog uticaja, moći za donošenje odluka, kao i potencijal za dalje umrežavanje. Ovo pitanje zahteva dodatnu pažnju na analitičkom nivou kao i na nivou javnih politika tokom narednih godina.

O Centru za evropske politike

www.cep.org.rs

Centar za evropske politike - CEP - je nezavisna, nevladina, neprofitna *think-tank* organizacija koju je osnovala grupa stručnjaka u oblasti evropskog prava, ekonomije i javne uprave, sa zajedničkim ciljem da doprinesu unapređenju okruženja za kreiranje javnih politika u Srbiji, tako što će ga učiniti transparentnijim i inkluzivnijim, zasnovanim na činjenicama i suštinski orijentisanim ka EU. Temeljno razumevanje javnih politika Evropske unije i procesa pristupanja, kao i načina rada javne uprave u Srbiji, uz jak društveni kapital

čine CEP organizacijom sposobnom ne samo da sprovodi istraživanja visokog kvaliteta, već i da dospe do donosilaca odluka i ostvari osetan uticaj.

Delatnost CEP-a je danas organizovana u četiri programska područja: 1) Dobra vladavina, sa snažnim fokusom na horizontalnom kreiranju politika i koordinaciji; 2) Unutrašnje tržište i konkurentnost; 3) Regionalna politika, mreže i energetika; 4) Europe&us. Za više informacija, posetite sajt www.europeanpolicy.org.